

รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

An Environmental Management Model of Halal Food Community Enterprises in the Southern Border Provinces of Thailand for Sustainable Development in the Future

ลักขณา อาคฺณซาดา¹, วิชิต เรืองแป้น¹, นิสافر มุหะมัด¹, กุ้มัจดี ยามิรุเต็ง¹

Lakkhana Akhunzada¹, Vichit Rueang-pann¹, Nisaporn Muhamad¹, Kumujdee Yamirudeng¹

(Received: January 7, 2019; Revised: January 25, 2019; Accepted: March 13, 2019)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล ของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตเป็นการวิจัยในอนาคต โดยใช้เทคนิค EDFR ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ในรอบที่ 1 และ แบบสอบถาม ในรอบที่ 2 และ 3 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล จำนวน 24 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าฐานนิยม, ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยสามารถนำไปจัดทำยุทธศาสตร์ได้ดังนี้ 1. การจัดสร้างโรงงานผลิตอาหารฮาลาลที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2. การจัดหาวัตถุดิบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3. การบริหารจัดการ/โลจิสติกส์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4. ความร่วมมือของหน่วยงานของรัฐ เอกชนในการบูรณาการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 5. การพัฒนาบุคลากรในการผลิตอาหารฮาลาลของวิสาหกิจชุมชน 6. การพัฒนาและเพิ่มจำนวนบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐในการตรวจสอบ และรับรองการผลิตอาหารฮาลาลให้เป็นที่ยอมรับ 7. การนำวิทยาศาสตร์ฮาลาลมาเสริมสร้างขีดความสามารถในการตรวจสอบสินค้าฮาลาล 8. การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับการผลิต 9. การเพิ่มศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตอาหารฮาลาลโดยนำหลักธรรมาภิบาลและการตอบสนองต่อสังคมเข้ามาบูรณาการ

คำสำคัญ: การจัดการสิ่งแวดล้อม วิสาหกิจชุมชน อาหารฮาลาล ชายแดนภาคใต้ ยั่งยืน

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹Yala Rajabhat University

Abstract

This research aimed to investigate an environmental management model of Halal food community enterprises in southern border provinces of Thailand for sustainable development in the future. The Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) technique was employed in order to collect data. The research tools used in this study were an interview which was utilized in the first round and an questionnaire which was used the second and third rounds. The samples of this study were 24 experts and entrepreneurs of Halal food community enterprises. The data were analyzed by using frequency, median and interquartile range.

The results of this study indicated that the environmental management model of halal food community enterprise in the southern border provinces can be applied to create a strategy as follows: 1) the construction of halal food production factories of the community enterprises which did not seem to affect the environment; 2) environmentally friendly raw materials used to produce halal food; 3) environmentally friendly management/logistics for halal food; 4) effective cooperation between government and private agencies regarding working integration; 5) personnel development in the halal food production of the community enterprises; 6) development and increase in the number of personnel of government agencies to monitor and certify the halal food production of the community enterprises in order to be accepted; 7) application of Halal Science to enhance the ability to inspect the halal products; 8) an increase in the competitiveness of halal food production of the community enterprises; and 9. an increase in the capacity of the community enterprises in the halal food production.

Keywords : Environmental Management, Community Enterprises, Halal Food, Southern Border, Sustainable

บทนำ

ประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) ถึง ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับปัจจุบันในประเทศไทย การมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ ได้ส่งผลให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ เห็นได้จากจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากนโยบายในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยผ่านการผลักดันผู้ประกอบการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นเพื่ก้าวขึ้นสู่บทบาทของการเป็นผู้ประกอบการส่งออก ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมส่งออกไปทั่วโลก ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาอุตสาหกรรมมุ่งเน้นผลกำไรที่เกิดจากการผลิต ถึงแม้จะทำให้เกิดการพัฒนายารวดเร็วของธุรกิจ แต่ก็ส่งผลกระทบต่ออย่างชัดเจน กล่าวคือ เกิดการปล่อยมลพิษออกสู่ชั้นบรรยากาศ การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติที่นำมาซึ่งปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลง การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะ พื้นที่ป่าที่มีจำนวนลดลง เป็นต้น เหล่านี้

ล้วนส่งผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศต่างๆ นำมาซึ่งปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกหรือปรากฏการณ์ Global Climate Change ซึ่งไม่เพียงแต่ภาคอุตสาหกรรมไทยเท่านั้น หากแต่ทั่วโลกต่างก็ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันรัฐบาลจึงได้มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจทุกระดับควบคู่กับความเชื่อมโยงความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมด้วยการบูรณาการปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบภายในท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่ถูกต่อยอดหรือประดิษฐ์คิดอย่างสร้างสรรค์และก้าวหน้ามากขึ้น (Bygrave & Zacharakis, 2008)

ตลาดอาหารฮาลาลเป็นตลาดอาหารที่มีศักยภาพทั้งในเรื่องขนาดตลาดและการเติบโตปัจจุบันขนาดตลาดอาหารฮาลาลมีขนาดค่อนข้างใหญ่จากจำนวนผู้บริโภคชาวมุสลิมที่มีมากเกือบ 2,000 ล้านคน หรือคิดเป็น 1 ใน 4 ของประชากรโลก ในปี พ.ศ.2557 กลุ่มประเทศมุสลิม ที่มีจำนวนสมาชิก 57 ประเทศ มีการนำเข้าอาหารมูลค่าสูงถึง 164,000 ล้านเหรียญสหรัฐ เติบโตสูงถึงร้อยละ 16 ต่อปีในช่วง 5 ปีหลัง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2558) ตลาดอาหารฮาลาลแนวโน้มเติบโตสูง ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าอาหารไปยังประเทศมุสลิมอันดับที่ 10 ของโลก มูลค่า 200,000 ล้านบาท การพัฒนาสินค้าและบริการอาหารฮาลาลเพื่อยกระดับสู่มาตรฐานฮาลาล หวังให้ประเทศไทยขึ้นเป็นผู้นำ 1 ใน 5 ของการส่งออกอาหารฮาลาลโลก ในปี พ.ศ.2563 (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559) อีกทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานทางการผลิตด้านทางเกษตรกรรมที่มั่นคง จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดผลผลิตที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารได้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นผัก ผลไม้ เมล็ดธัญพืช เนื้อสัตว์ซึ่งได้จากธรรมชาติ มาผ่านการแปรรูป เพื่อให้ได้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการถนอมอาหาร ยืดอายุการเก็บรักษา และสะดวกในการรับประทาน ซึ่งกระบวนการแปรรูปอาหารตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนถึง การแปรรูปอาหารด้วยกรรมวิธีต่างๆ เช่น การแปรรูปอาหารความร้อน การแช่เยือกแข็ง การทำแห้งจำเป็นต้องใช้พลังงานสูง และทำให้เกิดของเสียเป็นจำนวนมาก ทั้งขยะจากเศษอาหารน้ำล้าง น้ำทิ้ง ซึ่งมีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม และยังเกิดการปนเปื้อนไปยังอาหารที่ผลิต ทำให้เกิดอันตรายทางอาหาร (food hazard) (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2558)

ทั้งนี้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกนั้น จำเป็นต้องเร่งพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการขยายตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าในตลาดโลก พร้อมทั้งลดมลภาวะทางด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้จะเป็นการเพิ่มความต้องการในกลุ่มลูกค้าที่มีความใส่ใจในสิ่งแวดล้อม "Green customer" (Elkington & Knight, 1991) การดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมก็ยังเป็นเครื่องมือแข่งขันทางการตลาด ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการศึกษารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต จึงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดและแผนการลงทุน ก่อให้เกิดความคุ้มค่าในเชิงธุรกิจและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

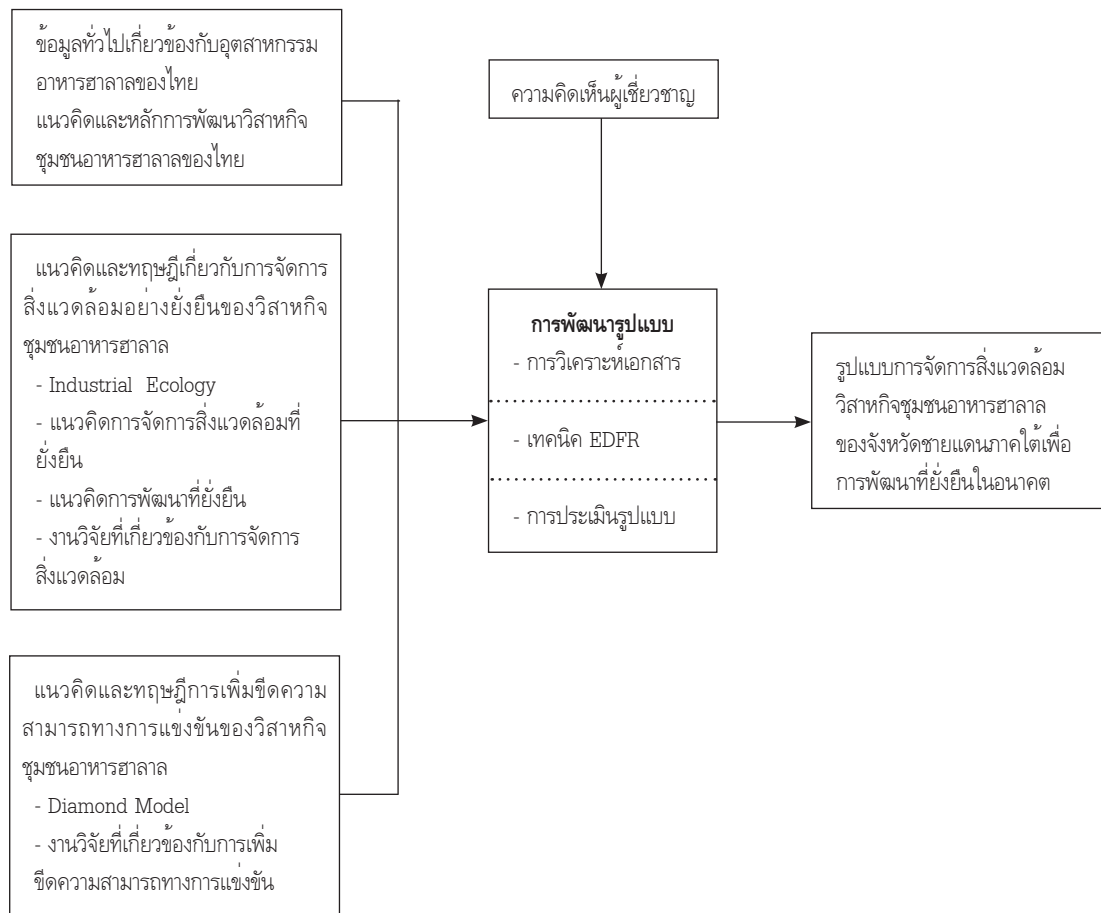
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเรื่องนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจแนวของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และรูปแบบเพชร (Diamond Model) ของ ไมเคิล อี พอร์เตอร์ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิควิธีการวิจัยอนาคตแบบ EDPR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งเป็นเทคนิควิจัยที่ผสมผสานระหว่างเทคนิคการวิจัยแบบ EDPR และเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน โดยในรอบแรกของการวิจัยแบบ EDPR จะใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบ EFR ที่ปรับปรุงแล้ว ส่วนการวิจัย EDPR รอบที่ 2 และ 3 เป็นแบบ Delphi (Poonpattarachewin, 2008)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยด้วยเทคนิค EDFR เรียกประชากรและกลุ่มตัวอย่างว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Panel experts) จำนวน 24 คน คัดเลือกแบบเจาะจงเลือก (Purposive) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม และวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล ผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ในพื้นที่จังหวัดยะลา บัตตานี นราธิวาส อาทิตัน สถาบันฮาลาล คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น และ โดยแบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย 2.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ 3.กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการดำเนินการวิจัย EDFR ประกอบด้วย 1.เครื่องมือวิจัย EDFR รอบที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ชนิดปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล เป็นผู้ให้ความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะประกอบรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิอีก 5 คนด้วยการหาค่า IOC (Index of Congruence) จากนั้นปรับแก้เครื่องมือให้เหมาะสมและนำรูปแบบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาใช้ในขั้นตอนที่ 2 ตามระเบียบวิธีวิจัยอนาคตต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ระยะคือ

1. การสัมภาษณ์ด้วยเทคนิค EDFR กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 24 คน โดยการนัดหมายเข้าพบกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ใช้แบบสอบถามรอบที่ 1 แบบปลายเปิด นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดกลุ่มข้อมูลที่มีคุณลักษณะซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากนั้นทำการสังเคราะห์ข้อมูลด้วยการสกัดความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นประเด็นต่างๆ เพื่อกำหนดกรอบของปัญหาในรอบต่อไป
2. การสัมภาษณ์ด้วยเทคนิค EDFR รอบที่ 2 ใช้คำตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 1 จัดทำเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญออกความเห็นในลักษณะการจัดลำดับความสำคัญของข้อคำถามแต่ละข้อ และระบุเหตุผลที่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยลงในช่องว่างท้ายคำถามรวมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้
3. การสัมภาษณ์ด้วยเทคนิค EDFR รอบที่ 3 พิจารณาจากคำตอบแบบสอบถาม EDFR ในรอบ 2 โดยจัดทำเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่าเช่นเดิม นำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมและนำผลจากการตอบแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานแล้วทำการจำแนกข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปเป็นฉันทามติ (consensus) ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณายืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนคำตอบใหม่ได้อย่างยืดหยุ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล ตามระเบียบวิธีวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค EDFR มี 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การทำ EDFR รอบที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดกลุ่มข้อมูลที่มีคุณลักษณะซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แล้วกำหนดประเด็น ประเด็น และหัวข้อที่สามารถนำเสนอข้อค้นพบที่มีความสัมพันธ์กันตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่ต้องการศึกษาจากนั้นทำการสังเคราะห์ข้อมูลด้วยการสกัดความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการนำความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาลงรหัสข้อมูล ตีความ หาความหมาย และจัดชุดของข้อมูล พร้อมด้วยการจัดทำความถี่ของประเด็นแนวโน้ม

ระยะที่ 2 การทำ EDFR รอบที่ 2 และรอบที่ 3 แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1. การคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปแสดงว่า ข้อความนั้นแนวโน้มมีความเป็นไปได้มากและมากที่สุด 2. การคำนวณค่าความแตกต่างระหว่างค่าฐานนิยม (Mode) กับค่ามัธยฐาน (Median) ที่แตกต่างกันไม่เกิน 1 แสดงว่า

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน 3. การคำนวณค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (interquartile range) พิจารณาค่าแตกต่างระหว่างควอร์ไทล์ที่ 1 และควอร์ไทล์ที่ 3 ค่าตอบข้อใดมีค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (interquartile range) ไม่เกิน 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน 4. ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ พิจารณาจากค่าคะแนนความถี่ที่คิดเป็นร้อยละ (percentage) ตั้งแต่ 85 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แนวโน้มรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคิดเห็น	มาตรฐาน	ฐานนิยม	พิสัยควอร์ไทล์	ความเป็นไปได้ของแนวโน้ม	ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
แนวทางและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล					
1. มิติดูแลรักษาสภาพแวดล้อม					
1) ระบบการผลิตและผลิตภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) การจัดการของเสียและป้องกันมลพิษ	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) การดำเนินการและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2. มิติเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน					
1) ในชุมชนมีการจ้างงานและมีรายได้เพิ่มขึ้น	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) มีการพัฒนาทักษะแรงงานในชุมชน	4	4	1.5	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) การกระจายความมั่งคั่ง อยู่ดีกินดี	4	4	1	มาก	สอดคล้อง
3. มิติสังคม					
1) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยการสร้างเครือข่าย	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) คุณภาพชีวิตและสังคมโดยรวมชุมชนดีขึ้น	4	4	1	มาก	สอดคล้อง
3) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ประกอบการกับคนในชุมชน	4	4	1	มาก	สอดคล้อง
4. มิติการบริหารจัดการภายในวิสาหกิจชุมชน					
1) นำเทคโนโลยี นวัตกรรม มาใช้ในการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) มีการวางแผนการผลิตอย่างมีระบบและเป็นรูปธรรม	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) มีมาตรการตรวจสอบ กำกับ ดูแลให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ	4	4	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
5. มิติกายภาพของวิสาหกิจชุมชน					
1) ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการควรอยู่นอกเขตอุตสาหกรรม	4	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) มุ่งเน้นการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานเชิงนิเวศ	4	4	1	มาก	สอดคล้อง
3) ออกแบบอาคารให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและภูมิทัศน์	4	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตารางที่ 1 แนวโน้มรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมิวสิคชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อคิดเห็น	มัธยฐาน	ฐานนิยม	พิสัย ควอไทล์	ความเป็นไป ได้ของแนวโน้ม	ความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ
แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของมิวสิคชุมชนอาหารฮาลาล					
1. ด้านปัจจัยในการดำเนินการ					
1.1 ทรัพยากรมนุษย์					
1) จัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของพนักงานอย่างต่อเนื่อง	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) การดำเนินการและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) มาตรการจูงใจ ชวัญและกำลังใจด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน	4	4	0	มาก	สอดคล้อง
1.2 ทรัพยากรทางกายภาพ					
1) มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) รักษาความอุดมสมบูรณ์และความสมดุลของวัตถุดิบ	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) จัดสรรทรัพยากรในพื้นที่การผลิตคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
1.3 ทรัพยากรด้านความรู้					
1) เพิ่มองค์ความรู้สมัยใหม่ในการดำเนินธุรกิจ	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) เพิ่มองค์ความรู้ด้านการจัดการความปลอดภัยและห่วงโซ่อาหาร	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานต่างๆในการผลิตอาหาร	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
1.4 แหล่งเงินทุนต่างๆ					
1) ความรู้ด้านการจัดการบัญชี ขอลินเชื่อสิทธิพิเศษเกี่ยวกับเงินทุน	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) แหล่งเงินทุน สถาบันการเงินที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) การได้รับสิทธิพิเศษจากการนิคมอุตสาหกรรม สิทธิด้านภาษี	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
1.5 โครงสร้างพื้นฐาน					
1) พัฒนาให้ภาคใต้เป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารฮาลาล	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) การเพิ่มขีดความสามารถด้านการขนส่งและโลจิสติกส์	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) มีการวางแผนในอนาคตเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นระบบ	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2. ความต้องการของตลาด					
2.1 ความต้องการของผู้ซื้อภายในประเทศในอนาคต					
1) ความสะอาดปลอดภัย รสชาติ ราคาเหมาะสมและได้มาตรฐาน	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) มีระบบการตรวจสอบเครื่องหมายฮาลาลที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) เพิ่มหรือขยายจุดขาย เพื่อกระจายสินค้าฮาลาลให้ทั่วทุกภูมิภาค	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตารางที่ 1 แนวโน้มรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมิวสิกชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อคิดเห็น	มัธยฐาน	ฐานนิยม	พิสัย ควอไทล์	ความเป็นไปได้ ของแนวโน้ม	ความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ
2.2 ขนาดความต้องการและรูปแบบการเติบโต					
1) ได้รับเครื่องหมายฮาลาลรับรองจากประเทศมุสลิมชั้นนำ	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) การพัฒนารสชาติ มาตรฐานอาหารฮาลาลให้ตรงกับความต้องการ	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) มีการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลของไทยไปยังกลุ่มมุสลิม	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2.3 ความเป็นสากลของความต้องการในประเทศ					
1) ได้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานการผลิตจากหน่วยงานของรัฐ	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) พัฒนาวีธีการดำเนินการที่เอื้อต่อการเพิ่มความสามารถการแข่งขัน	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) จัดให้มีการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้มีการซื้อขายง่ายขึ้น	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน					
3.1 ความได้เปรียบในอุตสาหกรรมผู้ผลิต					
1) ผลักดันให้ในเคมอุตสาหกรรมฮาลาลเป็นศูนย์กลางบริการครบวงจร	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการในประเทศ	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) สร้างจุดขายของอาหารฮาลาลที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3.2 ความได้เปรียบในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง					
1) การมีสถาบันฮาลาลประสานงานองค์กรฮาลาลในประเทศต่างๆ	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) การมีศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลเพื่อตรวจสอบกระบวนการผลิต	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าฮาลาลทั้งในและต่างประเทศ	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. กลยุทธ์องค์กรโครงสร้างและการแข่งขัน					
4.1 เป้าหมายขององค์กร					
1) การพัฒนาอย่างบูรณาการระหว่างรัฐ เอกชนและประเทศมาเลเซีย	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) ขยายตลาดเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดโดยเฉพาะประเทศมุสลิม	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) นำวิทยาศาสตร์ฮาลาลมาบริหารจัดการทดสอบอาหารฮาลาล	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
4.2 ขนาดความต้องการและรูปแบบการเติบโต					
1) การพัฒนาอาหารฮาลาลให้มีรูปแบบทันสมัยสะอาดปลอดภัย	5	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง
2) ศึกษาวิจัยและพัฒนาอาหารฮาลาลจากความต้องการผู้บริโภค	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3) สร้างอัตลักษณ์ จุดขายที่มีความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น	5	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ผลการวิจัย

การพัฒนาแบบที่เหมาะสมของการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิและจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค EDPR (Ethnographic Delphi Futures Research) มีรายละเอียด 3 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภาพรวมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมในอนาคตได้ผลการศึกษาดังนี้

1.1 รูปแบบที่เป็นไปได้เชิงบวก ในการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตที่เหมาะสม ดังนี้ 1) การใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรสนับสนุนและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการลดต้นทุนในการผลิตและบริการ ทั้งยังลดข้อขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร 2) การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการ/โลจิสติกส์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 3) ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนโดยรอบ ลดข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ 4) พัฒนวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนผ่านโรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรอย่างครบวงจร 5) การจัดทำตลาดกลางสินค้าทางการเกษตรและการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงการพัฒนาในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง 6) ผู้ประกอบการและคนในชุมชนโดยรอบมีรายได้เพิ่มขึ้นส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น 7) สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

1.2 รูปแบบที่เป็นไปได้ในเชิงลบ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล ของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตที่เหมาะสม ได้แก่ 1) การขาดการบูรณาการและความต่อเนื่องในการดำเนินงานพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ภาพลักษณ์อาหารฮาลาล ไม่เป็นที่ยอมรับ ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่สามารถทำใหต่างชาติเชื่อถือได้ ส่งผลต่อการส่งออกไม่บรรลุเป้าหมาย 3) องค์การศาสนาอิสลามไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลให้ผู้ประกอบการขอรับรองฮาลาลมีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร 4) ทรัพยากรธรรมชาติได้เสื่อมโทรมลงมากและกำลังจะหมดลงไปในที่สุด เพราะการใช้สิ้นเปลือง ไม่รู้จักคุณค่าและใช้ให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร 5) การขาดแคลนแหล่งวัตถุดิบในอนาคต

1.3 รูปแบบที่เป็นไปได้มากที่สุด ในการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล ของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตที่เหมาะสม ได้แก่ 1) เพิ่มรูปแบบที่เป็นไปได้เชิงบวก 2) ลดปัญหาแบบที่เป็นไปได้เชิงลบ 3) เพิ่มศักยภาพโดยใช้องค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ 2 แนวทางและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนใต้ในอนาคต 5 มิติ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันและเป็นไปได้รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 มิติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แนวทางและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลกับมาตรการการบริหารการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) ระบบการผลิตและผลิตภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามข้อกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมอาหารทั่วไป (มาตรฐาน GMP, มาตรฐาน HACCP หรืออื่นๆ) 2) การจัดการของเสียและป้องกันมลพิษที่จะส่งผลกระทบต่อดิน น้ำ และอากาศ 3) การดำเนินการและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มลภาวะทางเสียง กลิ่น ฝุ่น คิว้น เหตุเดือดร้อนรำคาญ 4) พัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 5) พัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร

2.2 มิติเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน แนวทางและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล กับ เศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชนในอนาคต ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) ระบบการผลิตและผลิตภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามข้อกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมอาหารทั่วไป (มาตรฐาน GMP, มาตรฐาน HACCP หรืออื่นๆ) 2) การจัดการของเสียและป้องกันมลพิษที่จะส่งผลกระทบต่อดิน น้ำ และอากาศ 3) การดำเนินการและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม เช่น

มลภาวะทางเสียง กลิ่น ฝุ่น คิว้น เหตุเดือดร้อนรำคาญ 4) มีการจ้างงานและการพัฒนาทักษะแรงงานในชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจของท้องถิ่น 5) จัดให้มีมาตรการส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชนในท้องถิ่นมีการสร้างรายได้ ลดการว่างงาน ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เศรษฐกิจในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงดีขึ้น

2.3 มิติสังคม แนวทางและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล กับสังคมของอุตสาหกรรมฮาลาล ในอนาคตได้แก่ 1) คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขอวีซ่าวิสาหกิจชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง 2) คุณภาพชีวิตและสังคมของชุมชนโดยรอบมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำเนินธุรกิจและการดำเนินชีวิต 3) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ประกอบการกับคนในชุมชน 4) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ประกอบการกับคนในชุมชน 5) การคัดเลือกพนักงานที่มาจากชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียงเข้ามาทำงาน

2.4 มิติการบริหารจัดการภายในวิสาหกิจชุมชน แนวทางและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลกับสังคมของอุตสาหกรรมฮาลาลในอนาคต ได้แก่ 1) การนำเทคโนโลยี นวัตกรรม องค์ความรู้สมัยใหม่มายกระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2) มีการวางแผนการกำหนดยุทธศาสตร์การประกอบธุรกิจอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม 3) มีมาตรการตรวจสอบ กำกับ ดูแลวิสาหกิจชุมชนให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การเลือกใช้เครื่องจักร อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิตที่หลีกเลี่ยงการทำลายสิ่งแวดล้อม 5) การบริหารจัดการเป็นไปตามศาสนบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด 6) การใช้หลักธรรมมาภิบาล ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อประโยชน์สุขของทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

2.5 มิติกายภาพของวิสาหกิจชุมชน แนวทางและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหาร ฮาลาล กับกายภาพของวิสาหกิจชุมชนในอนาคตได้แก่ 1) อาคารต่างๆ ของสถานประกอบการควรเลือกทำเลที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่อุตสาหกรรม 2) การจัดการมีประสิทธิภาพและปลอดภัย โดยมุ่งเน้นการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานเชิงนิเวศ 3) รูปแบบของอาคาร สถานประกอบการ ควรออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และภูมิทัศน์ที่ช่วยลดปริมาณการใช้ไฟฟ้า ลดการใช้พลังงาน 4) พัฒนาพื้นที่และสิ่งปลูกสร้าง รวมทั้งระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในวิสาหกิจชุมชน ให้มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีประสิทธิภาพและปลอดภัย 5) มีการป้องกันผลกระทบต่างๆ เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย ฉนวนกันเสียงรบกวน ติดปลอกไฟระบายน้ จัดทำพื้นที่ทิ้งขยะที่ถูกต้องลักษณะ

ประเด็นที่ 3 แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลได้ผลการศึกษาดังนี้

แนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต ได้แก่ 1) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าและบริการอาหารฮาลาลในตลาดกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ระบบโลจิสติกส์ และการลดต้นทุนการผลิตต่างๆ รวมถึงการสร้างระบบการตรวจสอบย้อนกลับ และความเชื่อมั่นในมาตรฐานสินค้ามาตรฐาน และคุณภาพสินค้าและบริการอาหารฮาลาลของไทย 3) พัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน การอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีและมั่นคง 4) การประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงศักยภาพหรือจุดแข็งของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดการรับรู้ 5) เพิ่มความรู้ด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 6) เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ให้ยกระดับกลายเป็นขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างเป็นระบบและมีเอกภาพ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อภิปรายผลได้ดังนี้

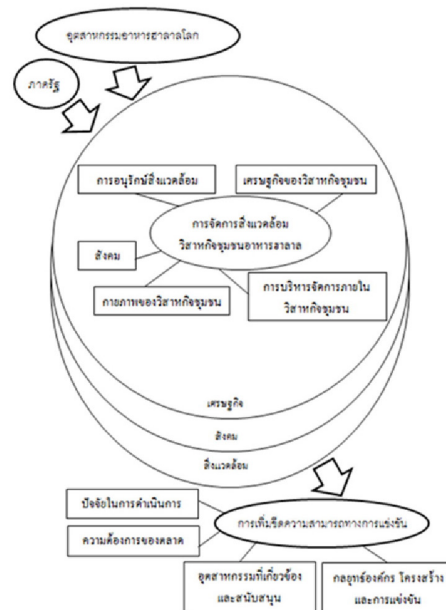
ประเด็นที่ 1 รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภาพรวมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมในอนาคตต้องสร้างโรงงานเพื่อการแปรรูปให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยนำเทคโนโลยีสะอาด และสมัยใหม่มาใช้ในการบวนการผลิต เป็นการช่วยลดต้นทุนส่งเสริมการใช้วัตถุดิบในชุมชนและการรวมกลุ่มในลักษณะของ Cluster เพื่อเป็นพันธมิตรทางการค้า และสนับสนุนให้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการ/โลจิสติกส์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มศักยภาพโดยการให้ความรู้วิจัยและพัฒนานวัตกรรมโดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนต้องบูรณาการการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อส่งเสริมรูปแบบที่เป็นไปได้เชิงบวกควรมีการนำวิทยาศาสตร์ฮาลาลเข้ามารวมกับกระบวนการตรวจสอบ และประเมินสถานประกอบการ เพื่อขอรับรองฮาลาล เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ของอาหารฮาลาลไทยในสายตาผู้บริโภคให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร (2557) กล่าวว่า แนวทางการดำเนินงานที่สร้างความยั่งยืนขององค์กรประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 2. การกำกับดูแลกิจการที่ดี 3. ยกระดับคุณภาพและความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อุปทาน 4. ดูแลพัฒนาบุคลากรด้วยความเป็นธรรมและเคารพสิทธิมนุษยชนและ 5. ดูแลพัฒนาบุคลากรด้วยความเป็นธรรมและเคารพสิทธิมนุษยชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิสาขา ภูจินดา (2555) กล่าวว่า อุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความตระหนักรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ทั้งนี้เพราะปัจจุบันความใส่ใจในสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทุกบริษัทและโรงงานต้องปฏิบัติโดยยังคงรักษามาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น บริษัทได้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมในทุกขั้นตอนการผลิตและปฏิบัติตามมาตรการและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ 2 แนวทางและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนใต้ในอนาคต 5 มิติ ได้แก่ 1. มิติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีการพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ตลอดห่วงโซ่อุปทานการผลิตที่สนับสนุนการผลิตและบริหารชุมชน ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร อาหารและพลังงานการบริหารจัดการ/โลจิสติกส์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2. มิติเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชนมีการจ้างงานและการพัฒนาทักษะแรงงานในชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจของท้องถิ่นจัดให้มีมาตรการส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชนในท้องถิ่นมีการสร้างรายได้ ลดการว่างงาน ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เศรษฐกิจในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงดีขึ้นมุ่งเน้นการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ 3. มิติสังคมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ประกอบการกับคนในชุมชนการคัดลอกพนักงานที่มาจากชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียงเข้ามาทำงานการบริหารจัดการแบบพึ่งพาและเกื้อกูลซึ่งกันและกันของภาคอุตสาหกรรม โดยพิจารณาแบบเครือข่าย ความเชื่อมโยงที่ก่อให้เกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน 4. มิติการบริหารจัดการภายในวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผน การกำหนดยุทธศาสตร์การประกอบธุรกิจอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมการเลือกใช้เครื่องจักร อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิตที่หลีกเลี่ยงการทำลายสิ่งแวดล้อมการบริหารจัดการเป็นไปตามศาสนบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัดการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 5. มิติคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนอาคารต่างๆ ของสถานประกอบการควรเลือกทำเลที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่อุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสุขภาพผู้ใช้อาคารและผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสเตฟาน เซลเทเกอร์และคณะ (Stefan Seltaker et al., 2005) กล่าวว่า การบูรณาการความท้าทายทั้ง 3 ประการของการจัดการที่ยั่งยืนให้เป็นไปตามวิถีทางของประสิทธิผลทางด้านนิเวศและด้านสังคมและประสิทธิภาพด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมการ

บูรณาการดังกล่าวมีความจำเป็นสำหรับการมุ่งสู่การบูรณาการแบบองค์รวม และสอดคล้องกับหลักการของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2555) กล่าวว่า การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจเป็นรูปแบบของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนได้กำหนดคุณลักษณะมาตรฐานการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ 5 มิติประกอบด้วย 1) มิติกายภาพ 2) มิติเศรษฐกิจ 3) มิติสิ่งแวดล้อม 4) มิติสังคม และ 5) มิติการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับแนวคิดของอานวย วัฒนกรสิริ (2557) กล่าวว่า การพัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วยการดำเนินงานใน 5 มิติ ได้แก่ มิติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติการบริหารจัดการ และมิติกายภาพ

ประเด็นที่ 3 แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลควรเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ระบบโลจิสติกส์ และการลดต้นทุนการผลิตต่างๆ รวมถึงการสร้างระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Halal Traceability System) และความเชื่อมั่นในมาตรฐานและคุณภาพสินค้าและบริการอาหารฮาลาลของไทยการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้ยกระดับกลายเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างเป็นระบบและมีเอกภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฐิติมา วงศ์อินตา, ปนัดดา กลกิจวิวัฒน์, สุชนิยามเดชา, บุญศรี จันทร์กลับ และโรสลาวตี โต๊ะแอ (2558) กล่าวว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเครื่องหมายฮาลาล ก่อนการบริโภคสินค้า โดยปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคใช้ในการพิจารณาเลือกซื้ออาหารฮาลาล 5 ลำดับแรก คือ 1) ต้องมีเครื่องหมายฮาลาลรับรอง 2) การบอกรายละเอียดส่วนประกอบของวัตถุดิบบนฉลากสินค้า 3) ถูกหลักโภชนาการอาหาร 4) สามารถตรวจสอบการปนเปื้อนอาหาร และ 5) รสชาติอาหาร แนวทางในการยกระดับใช้คุณค่าของอาหารฮาลาล สามารถสรุปได้ดังนี้ 1. การยกระดับผลิตภัณฑ์ 2. การยกระดับขบวนการ 3. การยกระดับหน้าที่ และ 4. การยกระดับห่วงโซ่และผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเครื่องหมายฮาลาลก่อนการบริโภคสินค้า

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาล
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมในอนาคต

จากบทสรุปของการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถนำมาจัดทำยุทธศาสตร์ได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตดังนี้ 1. การจัดสร้างโรงงานผลิตอาหารฮาลาลของวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2. จัดหาวัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิตอาหารฮาลาลของวิสาหกิจชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3. การบริหารจัดการ/โลจิสติกส์ในการผลิตอาหารฮาลาลของวิสาหกิจชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4. ความร่วมมือของหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานภาคเอกชนในการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 5. การพัฒนาบุคลากรในการผลิตอาหารฮาลาลของวิสาหกิจชุมชน 6. การพัฒนาและเพิ่มจำนวนบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐในการตรวจสอบ และรับรองการผลิตอาหารฮาลาลของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นที่ยอมรับ 7. การนำวิทยาศาสตร์ฮาลาลมาเสริมสร้างขีดความสามารถในการตรวจสอบสินค้าฮาลาล 8. การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับการผลิตอาหารฮาลาลของวิสาหกิจชุมชน 9. การเพิ่มศักยภาพให้กับวิสาหกิจชุมชนในการผลิตอาหารฮาลาล

สรุป

รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตลอดกระบวนการอย่างบูรณาการทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานถูกต้องตามหลักการผลิตอาหารฮาลาลของศาสนาอิสลาม ตลอดจนการสร้างมาตรฐานการผลิตให้เป็นที่ยอมรับและมีความน่าเชื่อถือในระดับสากล รวมถึงการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้เพียงพอและเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีการนำวิทยาศาสตร์ฮาลาลมาเสริมสร้างขีดความสามารถตลอดกระบวนการผลิต การแสวงหาความร่วมมือกับประเทศมาเลเซียและการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้ายี่ห้อจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านการดำเนินงาน ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตอาหารฮาลาลมิให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในทุกขั้นตอน โดยนำหลักธรรมาภิบาลและการตอบสนองต่อสังคมเข้ามาบูรณาการ
2. ด้านตลาด การผลิตอาหารฮาลาลจะต้องได้มาตรฐาน ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้ายี่ห้อจริง
3. ด้านการบริหาร นำผลการวิจัยที่ได้ไปนำเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตอาหารฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อผลักดันให้ไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอาหารฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เพื่อการผลิตอาหารฮาลาลไปจำหน่ายในประเทศมุสลิมในตลาดโลกที่มีศักยภาพการซื้อสูง

รายการอ้างอิง

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ทิศทางและแนวโน้มการเติบโตของตลาดอาหารฮาลาลโลก.
- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2555). ข้อกำหนดคุณลักษณะและเกณฑ์ตัวชี้วัดการเป็น "เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ". กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- จิตติมา วงศ์อินตา, ปนัดดา กลกิจวิวัฒน์, สุชเชิน นิยมเดชา, บุญศรีจันทร์กลับ และโรสลาวาตี โต๊ะแอ. (2558). การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานอาหารฮาลาล. วารสารการขนส่งและโลจิสติกส์, 8(8), 1-11.
- บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร. (2557). รายงานประจำปี บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน). ข้อมูลบริษัทโดยสรุป ปี พ.ศ.2557, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2558). ตลาดอาหารฮาลาลโตแรง ลุ้นไทยติดท็อปไฟว์ส่งออกสูงสุดในโลก. สถาบันอาหารฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิสาชา ภูจินดา. (2555). รายงานวิจัยตัวแบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม. (2561). โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร ยกระดับการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน.
- สเตฟาน เชลเทเกอร์และคณะ. (2005). การจัดการอย่างยั่งยืนในวิสาหกิจธุรกิจ แนวคิดและเครื่องมือสำหรับการพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน. กระทรวงสิ่งแวดล้อม, การอนุรักษ์ธรรมชาติและคุณภาพด้านนิเวศสิ่งแวดล้อมแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาจากกระบวนการผลิตที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม. การจัดทำ เนื้อหาองค์ความรู้ SMEs ภายใต้งานพัฒนาศูนย์ข้อมูล SMEs Knowledge Center ปี 2558.
- อำนาจ วัฒนกรสิริ (2557). การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management). บทความวิชาการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- Bygrave, W. D., & Zacharakis, A. (2008). *Entrepreneurship*. New York: John Wiley & Sons.
- Elkington, J. & Knight, P. (1991) *The Green Business Guide*. Victor Gollancz, London.
- Poonpattarachewin, C. (2008). The Future of Action Research: Ethnographic Delphi Future Research: (EDFR). *Journal of educational administration*, 1(2), 19-31